Fotturer

i og omkring Bergen

En kort fortegnelse

utarbeidet

av

Halfdan Eide

Haakon Tønnessens forlag
Bergen.

Rettelse.

I tur 44 b og c er navnet „Lange-gaard" feilagtig brukt for denne gaard, som ifølge Norges matrikel kaldes Fjøsanger; den i rute 44 c nævnte fotsti er privat anlagt.

L. Bekker Larsen

Fotturer

i og omkring Bergen

En kort fortegnelse

utarbeidet

av

Halfdan Eide

Haakon Tønnessens forlag,
Bergen.

J. W. Eides boktrykkeri a/s.

Indledning.

Hvert aar sker det. Vaaren kommer og saa sommeren, lysets tid. Det bruser op i alt levende. Solens stadig stigende bue paa himmelhvælvet blir fulgt av jubel over jorden. Planterne toner i farver, dyrene finder uttryk for sin glæde. Alt staar feststemt i en dirrende harmoni, jord, himmel og hav. Maa saa vi mennesker stænges inde bak de tykke mure? Nei. Op med døren. Gaa ut til mark og fjeld, til alt som ikke er gjort av hænder. Blot dit hode. Se og nyd naturens skjønhet, dens vælde.

Gaa!

Det er herlig at kunne gaa. Lemmerne nykes sagte op. Blodet kommer i fart, hjerte og lunger styrkes, det hele legeme murrer av velvære. Bare det at gaa er herlig. Nydelsen ved at kjøre bestaar i at føle sig misundt av dumme mennesker.

Gaa!

Se ikke ned for ofte, foten finder nok sit fæste uten det. Der er saa

meget deilig at kike paa. Se paa egnen, som skulde du forlate den for altid. Se paa skyspillet, før det blinker bort. Se paa stein og straa som saa du dem just først nu. Alt har sin vegt og mening. Tænk litt ved det!

La dig ikke skræmme av ruskeveir. Det er ikke bare den skyfri himmel som er vakker. Enhver stemning har sin charme og i de vekslende uttryk ligger viets glæde.

G a a!

Det er paafaldende billig at bruke sine ben. Sørg for gode klær, en rummelig sterk støvle og du kan le av alle pengesækker. Vare le av dem. Det koster heller ikke noget.

Bruk landeveien og stik av fra landeveien. Som dei falder. Norge har utmark og fjeld nok og overalt kan du gaa. Ingen tør stanse dig med et tysk „verboten". Du har r e t til at gaa der. Vœn dig til at bruke kart og kompas. Vælg nye veier indtil du er kjendt overalt. Naar du blir flink i fjeld, gaar du sjelden feil; du ser, hvor der er bedst at komme frem og der ligger som oftest stien.

G a a!

Bergen er en rakker by. Den har mangler og vi har mangler. Men fint til ligger byen. Godt ventilert plages den ikke meget av røk og taake. Overalt kan du se trær, mellem og over

husrækkerne syns fjeld og sjø som bakgrund. Hver ledig stund kan tilbringes i vakre omgivelser og har du en halvtime fri rækker du fjeldet. Det er ikke nødvendig at gaa paa kafè i Bergen for at slaa en time ihjel; du kan nyte den langt bedre.

Gaa!

Ta med humør paa dine turer. Syng ut. Den eyne har mennesker rikere end alt andet levende. Men ser du soleglad over de lave fjeldbryn, mens himmel og hav møtes i skinnende skyers pragt — saa ti. Det største kan ingen tolke.

Bruk din ungdoms og manddoms kraft paa rigtig vis. Saa glider du umerkelig ind i alderdommen og har følge av gode minder.

Gaa!

* * *

Bergenshalvøen begrænses mot vest av leden fra Bjørnetrynet sydfor Os til Horviknes ytterst paa Aasene. De to fjorde, Samnangerfjord og Sørfjord skjærer fra nævnte punkter ind i nordøstlig og sydøstlig retning og snører halvøen sammen til et ca. 6 km. bredt eid mellem Aadland og Trængereid.

Fra Bergen gaar hovedvei over Nesttun og Valleheiene østenfor Kalandsvand til Os. Fra Nesttun gaar hovedvei forbi Haukeland til Arne.

Disse veie deler naturlig halvøen i tre avsnit. Avsnittet nordenfor veien Bergen—Nesttun og Nesttun—Arne omfatter bl. a. Ulriks- og Blaamandsfjeldene samt Aasene.

Avsnittet vestenfor veien Bergen—Os omfatter bl. a. Lyderhorn- og Løvstakkfjeldet samt trakterne omkring Stend, Lysekloster og Hagevik.

Det østre avsnit endelig omfatter bl. a. Gulfjeldspartiet og trakterne omkring Hauglandsdalen og Hatvik; dette parti har hittil været mindst befærdet.

Bergensleden strækker sig sydover mellem Løvstakken og Aalreken (Ulriken). Dalbunden er saalangt som til Fjøsanger ikke stort bredere end to kilometer fjeld og fjeld imellem. Paa langs gaar to hovedveie sydover gjennem dalen, nemlig den ældre over Aarstad, Fridalen, og den yngre gjennem Solheimsviken forbi jernbanestationerne Fjøsanger, Hop til Nesttun. Disse hovedveie mødes i et net av veier omkring Fjøsanger, Hop og Nesttun, mens de i den nordre del har faa forbindelser.

Her følger en fortegnelse over fotturer i og omkring Bergen.

De anførte tider er beregnet for jevn hurtig gang av voksen mand; de maa forstaaes som anslagsvis opsatte. Hviletider er ikke medregnet; heller ikke tid til at betragte utsyn, spise o. l. Utgangspunkt er Christiestøtten, eller

forkortet stotten — paa Torvet i Bergen.

1. Til Nordnæsparken

fra Torvet over Engen, Klostret, forbi Fredriksberg 15 min., ca. 1½ km. Tæt ved „Kaiten"s nu forlængst nedlagte bastion ligger et sjøbad. Parken er meget vakker og et yndet opholdssted. Tilbake gjennem den gamle Strandgate 17 min.

2. Rundt Lille Lungegaardsvand.

via Starvhusgate, Kaien, Strømbro og tilbake Nygaardsgate til Torvet, 14 min. ca. 1½ km.

3. Til Nygaardsparken

fra Christiestøtten ret op vestre Torvalmending til Johanneskirken og videre forbi museet, 10 min., ca. 1 km. Nygaardsparken er et vakkert kuperet anlæg med mange sjeldne trær og planter; i dens sydvestre hjørne er musikpaviljong og et tiltalende arrangement med broer over en tunget ferskvandssjø. Om sommeren benyttes parken i stor utstrækning til konserter.

Tilbake via Florida og Nygaardsgaten, 15 min. ca. 1½ km.

4. Rundt Møhlenpris.

Man gaar fra Torvet over Engen til Jægteviken, forbi det nye gasverk

ved Dokken gjennem de nye kvartaler paa Møhlenpris, forbi Lekepladsen, Marineholmen tilbake ad Florida og Nygaardsgaten, tilsl. 45 min., ca. 4.2 kilometer.

5. Rundt Store Lungegaardsvandet

over Kalfaret, Fløien, Møllendals bro Tonningsnæsset, jernbanebroen, Nygaardsparken og gjennem Christiesgate tilsammen 1 t. 0.5 min., ca. 6 km.

6. Til Fæstningen.

over Vetrlidsalmenning, Øvregate, Fæstningskai, Bontelbo, tilbake gjennem Bergenhus fæstning med det vakre Sverresborg, som fortjener en bedre skjæbne end at ligge upaaagtet og Tyskebryggen til Stotten, ca. 2.5 km., 30 min.

7. Til Stadsporten

forbi posthuset, gjennem Kong Oscarsgate og tilbake til Christiesstetten, 16 min. en meget benyttet mindre spasertur.

8. Til Kalfarbakkens top,

hvor Kalvedalsveien begynder, 15 min. Ved bakkens fot kaldes hvilestedet „Punktum".

9. Over Leitet.

Fra Stotten forbi posthuset, op Skivebakken, byens bratteste bakke,

over Leitet ned det vakre anlæg Forskjønnelsen (Lassens minde), tilbake forbi Stadsporten, 30 min., ca. 2½ kilometer.

10. Knatien

er ei særpræget vakkert punkt paa ca. 150 m. høide, beliggende paa Fløifjeldets søndre ryg, med utsyn over Bergensdalen mot vest og Svartediksdalen mot øst. Fra Stolten over Kalfaret til Bellevue, ad den nye vei i sving til Nystuen, og derfra fjeldsti til Knatten, ca. 30 min., 2.4 km.

a) Fra Knatten en kilometer fjeldsti mot øst ned til Svartediksvand 10 min., hvorfra 35 min. marsj tilbake til byen.

b) Fra Knatien 1¾ km. fjeldsti mot nord forbi Staresos øvre utspring til Fløien, ca. 20 min.

11. Svartediket.

Til Svartediket over Kalfaret og Kalvedal, 2.7 km., 30 min.

a) Veien langs Svartedikets nordvestre side er 1.2 km. lang, 12 min.

b) Fra Svartediksstemmen gaar fotsti langs Svartedikets sydøstre side over „Prækestolen". Damer, som gaar denne vei, bør følge den øvre sti mellem prækestolen og Isdalsbroen, da den sti, som fører ned mot vandet har et vanskelig punkt. Det er en morsom tur at gaa rundt Svartediket.

12. Isdalsvand.

Fra byen forbi Svartediket til Isdalsvand 42 min., derfra til Garmanslund ved vandets østre ende 8 min. Litt overfor Garmanslund kan man ad en fotsti gaa over en bro østenom Isdalsvand til „Krudthusei" og derfra til broen mellem Svartediksvand og Isdalsvand 13 min. Tilbake til byen 42 min.

13. Fjeldveien.

Fra Støtten til Sandviken, hvor Fjeldveien begynder i nord er ca. 3 km. 30 min. Fjeldveien fra Sandviken til Bellevue er 4 km. (40 min.). Fra Bellevue til Støtten er 2.1 km. (20 min.). Rundturen fra Støtten gjennem Sandviken, over Fjeldveien forbi Bellevue og tilbake over Kalsaret til Støtten er altsaa over 9 km. og kræver godt og vel 1½ time. Med andre ord det er omtrent like saa langt som at gaa landeveien til Nesttun. Fjeldveiens høieste punkt er 117 m. over havet. Nedgangene fra Fjeldveien er: Bellevue—Kalfarbakken ca. 600 m. b) Fjeldvei—Kalfarli, ca. 700 m. c) Fjeldvei—Lassens minde (Forskjønnelsen) 800 m. d) Fjeldvei—Skirebakken 560 m. e) Fjeldvei—Skansen—Korskirkealmening eller til Vetrlidsalmenning 800 m. d) Fjeldvei ved Breistølselven — forbi Fredens bolig — Øvregate 800 m. g) Fjeldvei—Persenbakken — Sandviks-

kirken 1000 m. b) Fjeldvei — Sudmans stiftelse—Sandviksvei 500 m.

At gaa fra fjeldvei over Skansemyren, hvor en av byens idrætsplads ligger til Fjeldveien igjen, ca. 1000 m. kræver 15 min.

Fjeldveien er Bergens jevneste brukte spaservei og gir glimrende utsyn over byen med omegn. Fjeldveiens grundlægger er avd. skoleinspektør Irgens, hvis portrætbuste er reist i fjeldveien ved opgangen til Floien.

Ved Fjeldveiens søndre avslutning ligger restauranten „Bellevue", som bærer sit navn med rette.

Det har været tanken at gi Fjeldveien en nedgang ogsaa til Svartediket. Gid det snart maatte bli til virkelighet!

14. Rundt Aarstad.

Fra Støtten til Kalfarbakkens top hvor trikken slutter (1911) 15 min., derfra gjennem Kalvedalen ad den nye Aarstadvei til det nye sykhus paa Haukeland, ca. 2 km., 25 min., fra veiskillet ved Haukeland forbi Aarstad kirke til Solheimsvikens station, 1¼ km., 15 min., fra Solheimsviken over Nygaardsbroen til byen (Støtten), ca. 2 km., 25 min., tilsammen 1 time 20 min.

15. Solheimsviken — træplantingen.

Fra Støtten til Solheimsviken 25 min., derfra forbi Bergens mekaniske

verksted i Solheimsviken og endel træ-hus i bakkeheldet mot Løvstakken indtil man træffer skogstien (8 min.), som gaar i nordvestlig retning, mens Løvstakveien gaar videre i slyng opover fjeldet. Skogstien gaar gjennem vakker, regelmæssig planiet skog av løvtrær og naaletrær, 1 km., 15 min. Der hvor skogen slutter maa man bøie av — der er nu ingen vei, men der bør snart komme vei — og søke ned mot en fabrik, forbi hvilken fører vei ned til Laksevaags verk ved hovedveien langs Puddefjorden. Derfra har man valget mellem at ta baatskyss over Puddefjorden til Mørlenpriskai paa 10 min., hvorfra 15 min. tilbake til Støtten, eller at gaa nordover til dampskibsfærgestedet paa Laksevaag, 1½ km., 15 min., hvorfra færge (12 min.) til Nøstekai og 7 min. marsj til Støtten. Tilsammen 1¼ time med baatfløt eller 1½ time med færgen.

16. Laksevaag — Træplantingen — Solheimsviken — Haukeland — Aarstad.

Fra Støtten til Nøstekai 7 min., færge over Puddefjord 12 min. fra færgestedet paa Laksevaag sydover til Laksevaags verk 1½ km. 15 min., gjennem træplantingen til Solheimsvikens station 21 min. (eller hovedveien videre langs Puddefjorden 15 min.), fra Solheimsviken forbi Aar-

stad til Haukeland 15 min. 1¼ km., fra Haukeland over Aarstad vei og Kalfaret tilbake 40 min., tilsammen ca. 2 timer.

17. Haukeland — Fridalen —Fageraas — Minde.

Fra Støtten over Kalfaret til Haukeland 40 min., derfra ca. 5 min. til Vognstølen (kafe Nystuen), hvor man vælger den nedre vei mot syd, som følges 1 km. (12 min.) indtil man træffer en ny vei, som gaar i sydvestlig retning forbi Fageraas nordfor Tvedtevand, gjør en bue mot vest og nordvest og fører saa ned til Minde station 1¼ km., 15 min. Fra Minde næsten 2 km., 20 min., til Solheimsviken st., hvorfra 25 min. til byen. Tilsammen ca. 2 timer.

18. Rundt Slettebakken

er en for gamle bergensere vel kjendt og skattet tur. Bergen—Vognstølen (kafe Nystuen), 45 min., derfra gjennem Fridalen forbi den nye vei til Minde og forbi Tvedtevands (Fageraasvands) østre side til Slettebakken, 2¼ km. 30 min., videre forbi nordre Fantoft til søndre Storetvedt, 1 km., 10 min. Herfra kan man gaa nordover forbi Fjøsangervands (Kristianborgsvands) østre side til hovedveien ved Kristiansborg 1½ km. 15 min., hvorfra 4½ km., 50 min. landevei forbi Minde og Solheimsviken til

byen. Tilsammen 2½ time. Eller man kan gaa fra søndre Storetvedt, ca. ½ km. 10 min., ned til Fjøsanger station, hvorfra jernbane til byen eller marsj 6 km. 65 min. Turen uten jernbane 2 t. 40 min.

19. Til Birkelund og rundt Fantoft.

Fra Bergen til veiskillet ved Vognstølen (kafe Nystuen) 45 min. Her vælges den øvre vei som gaar i svak stigning mot øst opover Landaas (Landaasbakken). Fra Vognstølen til Kolstien 2 km. 20 min., derfra over Natland ned den bratte Natlandsbakke til Birkelund 1.5 km., 15 min. Her ligger kafè og hotel Birkelund paa et meget naturskjønt sted med et fortryllende utsyn.

I nærheten ligger det viden bekjendte Fantoft, som er i privat eie, men staar aapent for besøkende. Det parklagte høidedrag Fantoft har skraaning baade mot øst, syd og vest. Midt paa ryggen ligger Fantoft stavkirke, som er restaureret og flyttet dit fra Borgund i Sogn. Usædvanlig vakkert sted.

En særdeles vakker liten tur er at gaa fra Birkelund rundt det sønden-for liggende Myrvand øst fra Ekelunds institut, 2.5 km. ca. 30 min.

Fra Birkelunden mot vest over Fantoft og søndre Storetvedt til Fjøsanger 1.7 km., 20 min. Fra Bir-

kelund ned bakken i sydvestlig retning og svinge forbi Paradis nordvest til Fjøsanger 2.5 km. 30 min.

Fra Fjøsanger tog til byen eller marsj 6 km., 65 min. Turen uten jernbane 2 t. 48 min. over Fantoft, 2 t. 05 min. over Paradis.

20. Over Natland til Nesttun.

Fra Bergen forbi Natland til Birkelund 1 t. 20 min. Straks nedenfor Birkelund kafe gaar gammel vei ret sydlig paa vestre side av det lille Myrvand og over en aas til Sandal 1¾ km. 20 min. Straks elven er passeret ved Sandal maa man bøie av mot sydvest paa den vei, som følger elveløpet til Nesttunvand og videre til Nesttun 1½ km. 20 min. Derfra toget til byen eller marsj til Fjøsanger 4 km. 50 min. og videre til byen 65 min. Turen krever to timer eller vel saa det til Nesttun.

21. Fløifjeld,

300 m. o. h., ligger ret øst av byen og har navn av vindfløien paa toppen. Johnsens gode restaurant Fløistuen, har verdensry for sin fjelden vakre beliggenhet. Plataaet østenfor Fløifjeldet er et lønsomt turfelt; der er godt fremkommelig over alt.

a) Der er chaussé tiltops. Fra Støiten over Skansen til Fjeldveien

15 min., fra Fjeldvei til Fløistuen paa toppen, 1.6 km., 30 min., tilbake 25 min. Rekord er sat av hr. Herman Lindseth, som fra Bergens maskinistforening paa Engen løp tiltops, til Fløistangen, og tilbake til Engen paa 35 minutter.

Samtidig med veianlægget blev plantet skog av furu og løvtrær, som nu staar vakkert. Særlig er bøkelunden godt fremkommet.

b) Gamleveien til Fløien stikker av fra første korte fløisving og gaar langs fjeldets nordlige kam forbi „Tippetue", et velkjendt og forirryllende utsynspunkt halvveis; den er 1040 m. lang, ca. 20 min.

c. Fra tredje fløisving er bygget ny vakker vei ca. 600 m. nordover til den bratte bakke under „Tippetue". Det er meningen at fortsætte denne nye vei i sving gjennem skogen op dalføret omkring Breistølselven til Fløien.

d) En anden vei tiltops er gaardvei fra Fjeldveien til Nordre Starefos syd for idrætspladsen paa Skansemyren 5 min., derfra vegsynt i sterk stigning i østlig retning til grind i gjerde, 10 min., hvorfra 700 m. fjeldsti i nordlig retning til Fløien.

Ved nævnte grind møtes fjeldsti i sydøstlig retning fra Knaiten, 10 min., og fjeldsti i nordøstlig retning fra Skomakerdikei, 5 min.

Fra Skomakerdiket fører fjeldstien

op i den nye vei fra Fløien til Blaamanden.

e) Fra Fløien fører kjørevei indover plataaet nordenom Blaamandsvand 2.6 km. til stupet ved Isdalen, hvorfra et pragtfuldt vildt utsyn. Ca. 30 min. gang.

Fra stupet ved chaussens slut er gaaende for fjeldvante fotgjængere ret ned langs elvefaret, til Svartedikets østre ende, 1100 m. Rolig, forsigtig gang! Pas op for løse sten!

f) Fra støtten over nordre Starefos til Skomakerdiket, 50 min., derfra i nordlig retning til Nedrediket, 1.5 km., 20 min. Fra Nedrediket gjennem Skrædderdalen til Fjeldveien ved Mulelven 1 km., 15 min. Tilbake over Skansen til Støtten 20 min.

g) Fra Fløistuen 1.4 km. chaussé til høiden vest av Blaamandsvand 15 min., derfra fjeldsti i nordlig retning ca. 1 km. til Nyediket eller til Storediket 15 min. Fra Storediket forbi Nyediket og Nedrediket gjennem Skrædderdal til Fjeldveien 1.4 km., 20 min.

22. Blaamanden.

Fjeldet Blaamanden 565 m. o. h. har steil styrtning mot vest. Paa toppen er reist høi varde, og paa høidene indover plataaet er likeledes varder. Der ligger nogle vand nord og øst for toppen, Tindetjernene, Tvillingdiket og Store Tindevand.

a) Fra byen til Fløien 45 min., Fløien—Isdalsstupet 30 min., stupet —toppen, opparbeidet gangvei 900 m., 15 min., tilbake til byen ca. 1 time.

b) Støtten til Isdalsvand, litt før Garmanslund 45 min., derfra opad dypest dal til Blaamanden i nord-nordvestlig retning, 1600 m., ca. 50 min., der er ingen sti, men godt fremkommelig. Fra Blaamandstop nordover til elven fra Tvillingdiket 5 min., derfra fjeldsti ned Blaamandskrænten og videre mot vest til Fløen 30 min., fra Fløien gamleveien tilbake til fjeldveien og Støtten 20 min.

c) Støtien forbi Svartediket og Isdalsvand til Garmanslund 50 min. derfra til midtre Kobbeltvedt (ved anden bro over Tarlebøelven) 1.2 km., 20 min., derfra fjeldsti til søndre ende av Store Tindevand, 30 min., derfra til Blaamandsvarden 10 min. Tilbake til byen ad Blaamandsvei, ca. 1 time.

d) Støtten—Garmandslund 50 min., derfra veien langs vestre side av Tarlebøelven forbi øvre Kobbeltvedt indtil et sted ret overfor øverste gaard i dalen Tarlebo 1700 m., 30 min., derfra synbar fjeldsti i nordvestlig retning op til Store Tindevand, 30 min. Mellem Store og lille Tindevand i vestlig retning henimot Rundemanden til nordre stemmen ved Store Tindevand ad „Moldbakken" ned til Storediket. 25 min. Fra Storediket

til Nedrediket 7 min., derfra gjennem Skrædderdalen til byen 35 min.

e) Støtten—Garmanslund 50 min., derfra veien paa vestre side av Tarlebøelven til anden bro, 20 min., saa over broen til østre side av elven, videre veien oppover dalen forbi de nedlagte gaarde Harebakken og Tarlebø til Tarlebøvand, 20 min. Derfra i dalbunden mellem Svartehammerne og Midtfjeld til Vikings hytte 1900 m., 20 min., fra Vikinghytten ret i vest op Kalvelien til nordre Blaamandstop, 15 min., forbi lille Tindevand til nordre stemmen ved store Tindevand og videre ned Formandskapsbakken til Storediket 30 min., Storediket—byen 42 min.

f) Støtten—Fjeldvei ved Mulelven 25 min., derfra op Skrædderdalen til Nedrediket ca. 1 km. 25 min., Nedrediket—Storediket 15 min., Storediket op Formandskapsbakken til Store Tindevand 25 min., Store Tindevand — Vikinghytten 20 min. Fra Vikinghytten over Tarlebø og Isdalen til byen 1 t. 45 min.

g) Fra søndre Blaamandsvarde langs vestre side av Store Tindevand til dette vands nordre stemme er ca. 700 m. 10 min., langs østre side 1.5 km. 20 min. Paa begge sider av vandet er god fjeldsti.

* * *

Plateaet oppe paa Blaamandsfjeldet er makelig. De forannævnte ture kan varieres med hensyn til op- og nedstiging paa forskjellig vis.

23. Over Rundemanden.

560 m. o. h.

Paa toppen av Rundemanden er bygget i 1912 station for traadløs telegraf med kjørevei fra Blaamandsvand tiltops 1.5 km., ca. 20 min.

a) Fra byen gjennem Skrædderdalen til Storediket 65 min., derfra langs dalbunden i nordlig retning omtrent følgende elveløpet, saa svingende mot øst og sydøst under stadig stiging op til Rundemanden, 1.1 km. 30 min.

Tilbake over nordre stemme ved store Tindevand, Storediket og Skrædderdalen 72 min.

b) Fra byen gjennem Skrædderdalen op Formandskapsbakken til Store Tindevand 1 t. 30 min. Derfra over Rundemanden i nordvestlig retning ca. 2 km., 25 m., indtil brat nedstiging til Munkebotten. Nedstigingen til Munkebotvand tar ca. 15 min.

Munkebotvand—Støtten 48 min., eller noget kortere, hvis man skyter gjenvei forbi svingene.

c) Fra Støtten gjennem Sandviken til Munkebotvand 50 min., derfra østom elven op mot Brændehougen i sterk stiging, ind gjennem en botn op paa høiden saa langt, at man ser For' dalen, 50 min., dernæst i sydlig ret-

ning mot den traadløse paa Rundemanden, 20 min., tilbake til byen ad den nye Rundemandsvei og Fløiveien ca. 1 time.

b) Fra Rundemanden til Sandviksfjeld gaar veien i omtrent vestlig retning, 2.5 km.; man kan gaa paa begge sider av Storevandet; dog er stien nordenom Storevandet at foretrække.

24. Sandviksfjeld

392 m. o. h., ligger med stupbrat skraaning mot Sandviken.

a) Støtten—Skrædderdalen—Nedrediket, 50 min. Litt forbi Nedrediket gaar fjeldsti mot nordvest langs et gjærde til Sandviksfløien ca. 20 min. Gjennem skaret sondenfor toppen kan man komme ned til Fjeldveien ved den Sudmanske stiftelse 15 m.; dog bør man vare sig i selve skaret og gaa forsigtig. Tilbake til byen 30 min.

b) Fra støtten til Fjeldveiens begyndelse i Sandviken 30 min., videre op svingene til Munkebottenvand (155 m. o. h.) 1.8 km. 20 min. Fra Munkebottenvand makelig fjeldsti i sydøstlig retning langs elvens vestre side 1.3 km. til Sandviksfløien, 20 min. Fra Sandviksfløi sydvestlig til Nedrediket 20 min. Tilbake til byen gjennem Skrædderdalen 35 min.

25. Rundt Langelivand, 481 m. o. h.

Langelivand har utløp baade mot

nord og mot syd; det søndre utløp er stængt ved stemme. Omkring vandet ligger mange hytter.

a) Fra byen gjennem Isdalen til Tarlebøvand (366 m. o. h.) 1 t. 30 min. Sving mot øst og syd ind i dalføret op mot Langelivand 0.7 km., 15 min, langs Langelivandets østre bred 1 km. 15 min.

Fra Langelivand gjennem den urfyldte dal under Borgerskaret, forbi Harebaktjern til Garmanslund 2.3 km. 40 min. Garmanslund—Bergen 50 min.

b) Byen—Garmanslund 50 min. Fra Garmanslund forbi nedre Harebakken til overkant av skrænten straks vest for Harebaktjern 1.5 km. 25 min., derfra brat opstiging mot nord til Langelivand 20 min., rundt Langelivand 2.3 km. 30 min.

Tilbaketuren kan lægges om Harebakstien ned til nordre Harebak og videre til Garmanslund 30 min. Tilbake til byen 50 min.

26. Ulriken,

644 m. o. h., ligger sydøst for Bergen; det er et pragtfuldt fjeld med stolt profil.

a) Støtten—Vognstølen, 4.2 km., 45 min., fra Vognstølen over Landaas i nordøstlig retning gjennem et dalføre tiltops, 2.1 km., 80 min.; fra toppen i sydøstlig retning til Turnforeningens hytte, 1.4 km., 15

min.; fra Turnforeningens hytte gaar fjeldsti vestover tilbake forbi kuldepotet (løipestreng til dalen) til Landaastræet og Vognstolen, 3 km., 60 min. Tilbake til byen, 45 min.

b) Støtten—Krudthuset i Isdalen 50 min., fra Krudthuset fører tydelig fjeldsti sydøstlig gjennem den trange Isdal forbi Smedmyren til toppe ved Storhaugsvarden, 3 km., 90 min.; fra Storhaugsvarden vestover til Ulrikstop, 3 km., 30 min.; fra Ulrikstop ned vestre fjeldside mot Bergensdalen gjennem skaret ovenfor Bjørndal ned til denne Gaard som ligger ca. 400 m. syd, sydvest for Svartediket, 1.6 km., 40 min.; tilbake til byen, 30 min.

27. Gjennem Borgeskaret.

a) fra byen forbi Svartediket og Garmanslund til skrænten vestenfor Harebaktjern, 75 m.; derfra forbi Harebaktjern paa nordre side op den steile styrtning til Borgeskaret, 1.1 km., 50 min.; fra Borgeskaret 3 km. i sydvestlig retning forbi Storfjeld og Storhaug til Haugsvarde, 40 min.; fra Haugsvarde gjennem Isdalen til Krudthuset, 50 min.; tilbake til byen 50 min.

b) Med jernbane til Haukelands station; fra Haukeland landevei til Lone 1.3 km., 15 minutter; fra Lone gaardsvei til Borge, 2.2 km. 25 minutter; fra Borge for-

bi Borgetræet ad fjeldsti op i nordvestlig retning til Borgeskaret, 1.8 km., 60 min.; fra Borgeskaret forbi Harebaktjern til Garmanslund, 2.4 km., 50 min.; Garmanslund—byen, 50 min.

28. Rundtur Bergen — Fløien — Blaamanden — Vikinghytten — Langelifjeld — Borgeskaret — Ulriken — Bergen.

Fra Stotten kjøreveien til Fløien, 45 min. Fløien—Blaamanden ad den oparbeidede vei, 45 min., fra Blaamanden til Vikinghytten 25 min., fra Vikinghytten nord og øst for Midtfjeld til Norrønahytten ca. 2 km., 30 min., fra Norrønahytten 1½ km. til Borgeskaret, 20 min., fra Borgeskaret godt 2 km. til Nornens hytte, 25 min., fra Nornens hytte 3 km. nedover den steile Isdal i nordvestlig retning til krudthuset, 50 min., fra Krudthuset til Stotten 50 min., tilsl. 4 timer 50 min.

Ved fjeldløp har et hold paa 9 mand løpet fra Skansen over Fløien, Blaamanden, forbi Vikinghytten og Norrønahytten til Borgeskaret, videre over Ulriken forbi Turnforeningens idrætslags hytte, Landaas, Strømbroen til Møhlenpris lekeplads paa 2 tim. 57 min.

29. Løvstakken,

1514 fot o. h., ligger sydvest for

Bergen, et meget vakkert fjeld med kriljant utsyn over Bergensdalen.

a) Fra Støtten til Solheimsviken 25 min. Derfra langs gate vestover og opover til man træffer den gode og makelige fotsti, som fører til toppen, for den første dels vedkommende i slyng gjennem plantet skog. Mange overraskende fine utsyn. 2½ km., 1 t. 15 min. Tils. 1 t. 40 min. til tops.

Istedetfor at gaa tilbake samme vei, hvilket tar ca. 50 min, kan man gaa fra toppen sydover og litt sydvestlig. Man vil da træffe en noget brat, men ikke avskrækkende — damer dog forsigtig! — nedgang ad den sydvestre side av fjeldet til Krohnsminde, ca. 40 min. Fra Krohnsminde næsten 4 km., 55 min., bygdevei nordover forbi Svarttjern, Løvstakvand og Melkepladsen til Damsgaard, hvorfra tilbake til byen med Laksevaagsfærgen.

b) Fra Støtten til Laksevaag med færgen, 20 min. Fra færgestedet forbi kirken og Jansons vakre herresæte Damsgaard til Melkepladsen, 1½ km., 20 min.

Faa skridt ovenfor Melkepladsen fører en vei mot øst forbi Nygaard*) op i utmarken 10 min. En kort, litt brat opstigning, 15 min., og man følger høidedraget syd sydøstlig mot Løv-

*) Der er flere bruk med dette navn

stakken. Det er ikke mere end knappe to kilometers marsj uten sti i morsomt terræng og villig stigning til toppen, 50 min. Tilsl. 1 t. 55 min. Nedturen kan lægges sydover med nedgang langs Løvstakkens sydøstre side til Fjøsangervand eller noget længere syd til selve Fjøsanger. Der er et enkelt punkt paa fjeldsiden, som er noget vanskelig at komme forbi, ellers er der let fremkommelig. Nedstigningen tar ca. 50 min. Fra Fjøsanger toget til byen eller landeveien, 6 km., 50 min.

30. Rundt Løvstakken.

Til Laksevaag med færgen, 20 min., forbi kirken, Damsgaard herresæte, Melkepladsen og det lille kjønn Tjønen, 20 min. Naar man har passeret dette, tar man av første vei mot øst og kommer da forbi Løvstakvandene, Løvstak nordre og søndre, Svarttjern til Krohnsminde og videre saalangt veien rækker til et nybygge, 35 min. Dette passeres paa nordre side og man vil da finde en sti, som gaar langs aasen opover i skogrikt terræng mot Løvstakken. Paa veien sees et vildt, stupbrat skar fore op mot Løvstaktoppen; det kan gaaes men bare av fjeldvante mænd. Stien fører op til høidedraget, 25 min., vandskillet mellem Sælen og Fjøsanger. Man staar sig paa ikke at følge

dypeſt dal ned til Nygaard*) og Fjøsanger da her er ingen ſti og nokſaa tøi ener; derimot bør man følge høiden, ca. ½ km., 7 min., ſydover indtil man træffer en ny anlagt ſti ſom gaar i ſlyng nedover fjeldſiden mot Langegaard og Fjøsanger, 25 min. Tog tilbake til Bergen eller marſj, 65 min.

31. Damsgaardsfjeld,

ca. 1100 fot, er den langlige fjeldryg, ſom lukker Bergen inde mot veſt. Dette fjeld blir litet søkt; men det er et ſaa trivelig fjeld, at turen ditop vel lønner ſig. Der er ingen ſtier men bra at komme frem ſaagodtſom overalt og vakre utſyn over by og fjord.

a) til Laksevaag med færge 20 min. Forbi kirken og Damsgaard herreſæte op til pladſet Svingen, 15 min., hvor utmarken ligger like til huſene. Her kan man ta fat paa opſtigingen, makeligſt ringer man fjeldet fra nord av. Tiltops ca. 50 min. fra pladſet Svingen. Temmelig brat nedſtigning mot ſydøſt til Tjønen, 40 min. Tilbake over Melkepladſen og Damsgaard til Laksevaag, 30 min., og til byen med færgen 20 min.

b) Til Laksevaag med færgen, 20 min., og pladſet Svingen, 15 m. Op Damsgaardsfjeld noget nordenfor

*) Der er flere bruk med dette navn.

selve toppen, 40 min. Over et dalfere op paa den vestenfor liggende tjøideryg, som ogsaa tilhører Damsgaardsfjeld, 1 km., 25 min. Saa følger man ryggen som falder jevnt og langelig nordover til den lille restaurant „Kringsjaa", 20 min. Chausseen tilbake forbi Holen og Laksevaags maskin- & jernskibsbyggeri til færgen, 15 min., tilbake med færgen, 20 min.

c) Til Laksevaag med færgen, 20 min. Forbi pladset Svingen op paa Damsgaardsfjeld, 60 min. Derfra i sydvestlig retning over det livlig kuperte terræng til den flotte Lyngbønipen med Nipetjern, 35 min. Herfra en meget brat nedstiging langs elven mot Gravdalsvand gjennem urer og høi ener — gaa forsigtig —40 min. Fra sydøstre ende av Gravdalsvand chaussé forbi Nygaard*) og Krigsjaa til Laksevaag, 40 min. Tilbake mot færgen, 20 min.

32. Rundt Damsgaards-fjeld.

Til Laksevaag med færgen, 20 min. Hovedveien nordvestlig forbi Laksevaags maskin- & jernskibsbyggeri og Holen til „Kringsjaa", 15 min., videre sydover til Gravdalsvandets sydøstre ende, 25 min. Her tar man av fra kjøreveien og gaar en

*) Der er flere bruk med dette navn.

gammel nedlagt vei oppover dalen mot syd til det lille overmaate vakkert liggende Tinbækvand, 1.2 km., 20 min. Her er naaleskog og rigtig trivelig natur. Gaa fotstien paa østre side av vandet, først sydlig og saa ret østlig i sving rundt det bratte Eikelifjeld. Veien er paa lange strækninger myret, saa man skal ha tæt skotøi; men dette bør ikke avskrække fra at ta denne lønsomme tur. Skogen slipper ikke, før man er nagdd bort i Fyllingsdalen — vel 2½ km. 45 min., litt nedenfor Fyllingsgaardene; derfra bygdeveien nordover til Damsgaard og færgen, 4½ km., 60 min. Under Eikelifjeldet kan man vælge en anden sti, som gaar syd sydøstlig gjennem skogen til skolehuset ved Lillesælenvand; derfra 6 km., 75 min. til Damsgaard og færgen. Tilbake med færgen, 20 min.

33. Rundt Gravdalsvand.

Til Gravdalsvands sydøstre ende som foran nævnt, 60 min. Man følger kjøreveien videre langs vandets sydside forbi en bro over elven mellem Liavand og Gravdalsvand, 10 min., og gaar saa ret nord paa fotsti langs Gravdalsvands vestre side til Gravdal, 20 min. Derfra bygdevei tilbake over Nygaard*) forbi

*) Der er flere bruk med dette navn.

„Kringsjaa" til Laksevaag, 40 min., eller avvekslende bygdevei og foisti forbi Vallemsvik, Simonsvik og Nygaardsvik til „Kringsjaa" og Laksevaag, 45 min. Tilbake med færgen, 20 min.

34. Lyderhorn,

1263fot. Et karakteristisk formet fjeld. Dobbelhornet stiger Lyderhorn og Ornefjeldet op av sjøen i en skarp ryg fra Kvarven og fjeldet har lavt lænde paa alle kanter; i gamle dage stod en baune paa dette fjeld. Et gammel-tysk sprichwort siger:

Olrich Siggen under Ludderhorn
sind zum Bergen die hochsten Dorn.

35. Rundt Lyderhorn.

Med dampskibet til Skaalevik. Fra Skaalevik bygdevei sydover, 4½ km., 50 min., til Bjørndal paa nordøstre side av Bjørndalspollen. Derfra nordover til Lappeleiren en knap kilometer vei, 10 min., og videre forbi Liavand og Gravdalsvand til byen, 1 t. 25 min.

36. Rundt Liavand og over Tinbækvand.

Til Gravdalsvands sydøstre ende, 60 min. Videre veien langs Gravdalsvand og sydover langs Liavand

til Lappeleiren, vel 2 km., 25 min. Herfra gaar en gaardsvei op til Tinbækvand, 15 min., paa bro over dette og ad den gamle markvei fra Tinbækvand til Gravdalsvand, 15 min. 1½ km. Meget vakker rastplads ved Tinbækvand. Fra Gravdalsvand tilbake til byen, 60 min.

37. Rundt Sælen.

Til Laksevaag med færgen, 20 min. Forbi kirken, Damsgaard herresæte, Melkepladsen og Tjønen til høiden, 35 min. Derfra gaar veien videre syd nedover til Fyllingen- og Sælengaardene mellem Lillesælenvand og Storesælenvand til Strømme, vel 5 km., 60 min. Fra Strømme over Bynes og Kroknes til Fjøsanger, 4½ km., 60 min. Tilbake til byen med toget.

38. Skaalevik—Bjørndalspollen—Fyllingen—Løvstakken.

Dampskib til Skaalevik. Bygdevei sydover til Bjørndal, 50 min. Derfra fotsti sønden om Svartefjeld og østover gjennem skolen til skolehuset ved Lillesælenvand, 3½ km., 70 min., 1½ km., 15 min., bygdevei nordover til Fyllingen nedre, hvor man tar av fra bygdeveien østover forbi det lille Fyllingsvand og videre

opover utmarken til høideryggen under Løvstakfjeldet, 50 min. Herfra kan man saa vælge mellem nedstiging til Fjøsanger, 30 min., eller at bestige Løvstakken og gaa tilbake til byen ad fotstien fra Løvstakkens top, 1 t. 15 min. Tilsl. 4 t. 20 min, uten for dampskibsturen, en meget avvekslende tur pr. dampskib, landevei, skog og fjeld.

39. Til Alvøen.

Over Laksevaag, forbi Gravdalsvand og Liavand til Bjørndalspollens nordre ende, 1 t. 40 min. Her kan man vælge enten man vil gaa nordenom det 2½ km. lange Storevand eller søndenom. Den nordre vei er ½ km. længere, men noget makeligere end den søndre.

a) Nordover: 1 km., 10 min., til pladsen Loddefjord, hvor man svinger vestover forbi kirkegaarden og bedehuset, 1½ km., 20 min., til veistille, hvor veien følges nedover forbi Røsttjern og i sydvestlig og sydlig retning, 3 km., 40 min., til Alvøen.

b) Sydover: Langs Bjørndalspollen til Hetlevik, knap 1½ km., 15 min.; herfra gaar fotsti, en benvei over delvis nyret terræng til skolehus ved Smaavands sydøstre ende, 20 min., mens kjøreveien gaar først sydover langs Mathopen, forbi Orne-

haug og bøier i en spids vinkel vest-over til skolehuset vel 2 km., 25 min. Fra skolehuset nordvestlig til Alvøen; 1½ km., 25 min. Dampskib til byen eller baatskyss forbi Haakonshellen til Bratholmen ret over leden.

40. Rundt Bjørndalsvand og Gjeddevand.

Over Laksevaag forbi Gravdals- og Liavand til Bjørndalstjern et stykke nordenfor Lappeleiren, 1 t. 30 min. Istedetfor at gaa ned til Bjørndal gaar man over elveleiet fra Bjørndalstjernet og opover til det lille plads Bjørndal under Svartefjeld. Herfra gaar fotsti sydover forbi Sæterdal langs vestre side av Bjørndalsvand til Stordal og Sælseidet mellem Bjørndalsvand og Gjeddevand, 2 km., 40 min. Videre sydvestlig rundt et høidedrag, hvor man kommer ganske nær Mathopen, til Bjørge en knap kilometer, 10 min. Derfra kjørevei rundt Gjeddevand gjennem skog vestover til Sælen ved Lillesælenvand, 2½ km., 35 min. Tilbakeveien kan lægges enten over Fyllingen og Damsgaard, 6½ km., 1 t. 30 min., og videre med Laksevaagsfærgen til byen, 20 min. Eller sydover forbi Strømme, Bynes og Kroknes til Fjøsanger, ogsaa 6½ km., 1 t. 20 min., og videre med toget til byen.

41. Bergen—Haukeland—Søilevand—Heldal—Sæterdal—Kolstien—Bergen.

Med jernbanen til Haukeland station. Derfra landevei, 1½ km., 20 min., i sydlig retning til Søilevand, hvis bred følges til broen mellem Søile, og Grimenvand. Fra broen følges landeveien mot sydvest langs Grimenvand, 3 km., 30 min, til Heldal station. Derfra fører gaardsvei, 1 km., i stigning til Sætersdal og videre en ganske tydelig fotsti i nordvestlig retning, en knap kilometer til det vakre og trange fjeldpas ved Kolstien, hvorfra man har et briljant utsyn over Bergensdalen og byen. Passet er saa trangt, at meget tykke mennesker har vanskelig for at gaa igjennem det. Nedstigningen til Kolstien er morsom og avvekslende, 15 min.

Fra Kolstien til byen chaussebygget vei, 4.5 km., 50 min., til Kalfarbakkens top; derfra trikken eller 15 min. gang til Christiesstøtten. Turen tar, jernbanen ikke medregnet, ca. 3 t. 10 min.

42. Rundt Landaasfjeld.

Et trivelig, litet besøkt terræng er trakterne omkring Landaasfjeld, sydøst for Ulriken. Byen—Vognsto-

len 4.2 km., 45 min., derfra ad stien til Turnforeningens idrætslags hytte op den første, høie bratte kneik, 30 min. Derfra i sydøstlig retning, fremdeles stigning, en knap kilometer, 20 min., til Nobbevand, som ligger 385 m. o. h. Man kan gaa langs Nobbevands vestre eller østre side mot syd eller følge stien langs elven, som løper i sving sydover fra vandets nordlige ende og fører, 2 km., 40 min., til Sæterdal. Herfra fotveien til Kolstien, 20 min. Man kan ogsaa fra Nobbevandets søndre Ende gaa mot sydvest, 1½ km., 25 min., gjennem det makelig heldende terræng, indtil man træffer fotveien mellem Sæterdal og Kolstien. Fra Kolstien til byen, 75 min. Turen 3½—4 timer.

a) Veien fortsætter sydvestover fra vestre Sætersdal, 1½ km., nedover og svinger saa mot nordvest og naar, vel 1 km., over Natland til Birkelundsveien. Herfra kan man gaa til Kolstien, 15 min., og videre til byen, 75 min., eller over Birkelund og Fantoft, 2½ km., 35 min., til Fjøsanger jernbanestation.

b) Elven fra Nobbevand gaar i Sandalselven og hvis man følger fotsti fra Sæterdal langs denne elv, naar man efter 35 min. gang Sandal, 2.5 km., hvorfra knappe 2 km., 20 min., til Nestun jernbanestation.

43. Turer omkring Minde.

a) Rundt Tvedtevand.

Fra Minde station østover den nye vei forbi Fageraas, 1¼ km., 15 min., sving saa syd langs Tvedtevands østside forbi Slettebakken og nordre Fantoft til søndre Storetvedt, 2.3 km., 25 min., derfra nordover langs østsiden av Fjøsangervand forbi Kristianborg til Minde station, 2 km. 20 min.

b) Til Solheimsviken. Fra Minde ad den alleplantede gamle vei til Solheimsviken og tilbake ad den nye chaussebyggede vei, godt og vel 3 km., 40 min.

44. Turer omkring Fjøsanger.

a) Forbi søndre Storetvedt til Fantoft og tilbake over Paradis, 55 min.

b) Fra Fjøsanger station over elven midt mellem Fjøsangervand (Kristiansborgvand) og Nordaasvand til Langegaard, ½ km., 5 min., derfra sydvestlig gammel vei forbi Rosenlund og Fredlund til Bynes, 2.6 km., 30 min. Tilbake den nye chaussebyggede vei forbi Kroknes til Fjøsanger, 3.2 km., 35 min.

c) Fra Langegaard fører en ny anlagt fotsti først i nordvestlig retning og saa i sving op til høiden av fjeldplataaet søndenfor Løvstaken, 50 min.,

derfra i sydvestlig retning, makelig terræng, en knap kilometer, 15 min. til høieste top, Guldsteinen, hvorfra pragtfuldt utsyn. Nedstigningen kan lægges mot sydvest gjennem naaleskog, hvor man efter en km. marsj, 20 min., vil finde en sti, som fører langs østsiden av en liten elv forbi Solbakken til Bynes, 1½ km., 35 min., derfra chaussèen tilbake til Fjosanger, 35 min. Turen 2 t. 35 min.

45. Turer omkring Hop.

Fra Hop fører endel veier ned til Nordaasvandet, hvorover vakkert utsyn. Særlig er den skogbevoksede Marmorø skjøn at se til.

a) Rundt Hopvand er det ikke stort mere end en kilometer at gaa.

b) Rundt Myrvand. Fra Hop over broen mellem Hopvand og Nesttunvand, ved Hopvands nordligste ende svinger man mot øst op til Myrvand, 1 km., 15 min., derfra søndenfor og østenfor vandet langs en fotsti ved bredden, over Natlandsmyr til Natlandsbotnen under Fantoft og Birkelund, 1½ km., 20 min. Man kan ogsaa følge fotsti fra Natlandsmyr igjennem løvskog op til brukei „Roligheten" som ligger ½ km. ret øst av Natlandsmyr, herfra gaar vei over Natland til Birkelunden, vel 2 km., 30 min. Fra Birkelund tilbake til Hop, 2 km., 25 min.

c) Hop—Midttun—Nesttun. Fra Hop til Myrvand, 15 min., fra Myrvand i sydøstlig retning til Sandal, Sandbrekken og Midtun, 1½ km., 20 min., fra Midttun, 1½ km., 15 min., sydøstlig til Nesttun og derfra, 1¾ km., 20 min., tilbake nordlig til Hop.

d) Hop—Skjold—Nestun. Fra Hop sydover først en kilometer vei langs og vest for jernbanelinjen og derfra godt og vel en kilometer ret syd til Skjold, derfra 1½ km., 15 min. vei øst og nord til Nesttun. Tilbake til Hop chausseebygget vei 20 min.

46. Turer omkring Nestun.

Ta med jernbanen til Nestun, derfra kan man ta en række behagelige turer.

a) Fra Nesttun til Midttun, 1½ kilometer, 15 minutter, saalangt som til det punkt, hvor veien fra Sandal kommer ned, derfra ny vei syd sydøst over Ulsmaag østenfor Birkelandsvand indunder den bratte Birkelandsaasen, 2½ km., 30 min., til Kirkelirkeland, derfra 2¾ km., 35 min. vei i nordvestlig retning tilbake til Nesttun.

b) Fra Nesttun næsten 4 km, 40 min., nordøstlig over Midttun til Heldal, derfra ned til Grimevand og videre syd sydvest forbi Dyngeland, 3

km., 35 min., til veien mellem Midttun og Kirkebirkeland. Herfra kan man enten gaa over Midttun til Nesttun, vel 2 km., 25 min., eller over Kirkebirkeland til Nesttun, vel 4 km., 50 min.

c) Fra Nesttun til Skjold station, 1½ km., 15 min, derfra videre mot syd en god halv kilometer, 7 min., ta av første vei som gaar til venstre (mot øst) over jernbanelinjen, 3½ km., 50 min., op til gaarden Smøraas paa toppen av aasen, ved veiskille vælges den vei som gaar østligst, den sidste del av veien gaar i nokså sterk stigning. Fra Smøraas gaar en fotsti, 1½ km., 20 min., ned til Kirkebirkeland, hvorfra 50 min. vei til Nesttun.

b) Til skytebanen følger man hovedveien som gaar til Valleheiene, godt og vel en kilometer, tar saa av en mindre vei, som gaar i slyng en halv kilometer op til skytebanen. Kulebanen gaar over Tranevand.

47. Turer omkring Fane.

a) Rundt Stendvand. Fra Fane jernbanestation bygdevei rundt Fane kirke til Stend landbruksskole, 2 km., 25 min.; derfra bygdeveien til Titlestad, 1½ km., 30 min.; fra Titlestad mellem Titlestadtjernene sydover tilbake til jernbanestationen, vel 1 km., 15 min.

b) Rundt Kallandsvand. Fra Fane til Hamre, vel 2 km., 25 min.; derfra langs nordvestlige side av Kallandsvand til Hatlestad, 2 km., saa sydøstlig langs Kallandsvandet til Kallandseid, ca. 4 km., og videre langs søndre side av vandet forbi Kismul til Hamre, 4 km.; tilbake til Fane, 2 km. Tilsl. 14 km., 2 t. 40 min. Baade Hamre, Kismul og Kallandseid er stationer paa Osbanen, saa turen kan avsluttes tidligere.

c) Fane—Krokeid—Lysevo. Bygdevei langs Fanefjord til Krokeid, som forbinder Korsnes med fastlandet, 6 km., 1 t. 15 min. Søk at faa skyss paa Krokeid gjennem Lysefjords mange vakre øer indtil Lysevo med Ole Bulls landsted og videre nordover til Nordvik. Derfra bygdevei over det ca. 900 fot høie Fanefjeld, 6km., nordover til Fane, 1 t. 20 min.

48. Turer omkring Os.

a) Os—Ulven—Lysekloster. Fra Os bygdevei til Ulven vand, 15 min.; derfra foisti over Kuven langs Ulven vands østre og nordre side til Ulven barakker, 2 km., 40 min., videre bygdevei i ret nordvest, 3 km., 40 min., til Lysefjord. Derfra rundt Sjøvik til Lysekloster, knappe 3 km., 30 min., til Lysekloster, hvor de interessante ruiner besees; fra klosterruinerne, 3 km., 40

min., nordøstlig gjennem Langedal til Søfteland jernbanestation.

b) Os—Skeie—Hagevik—Ulven station. Fra Os bygdevei over Moberg sydvestlig paa søndre side av Lifjeld, 820 fot, til Skeisstøen ved Skeisosen, 6 km., 1 t. 20 min.; derfra baatskys en god km. nordover til Hageviken, hvor hospitalet besees. Fra Hageviken bygdevei nordøstlig forbi Ulven barakker til Ulven station, 5 km., 1 t. 5 min.

c) Til Ferstadkolonien. Over Moberg og Lekven til Ferstad feriekoloni for barn, ca. 5 km., 60 min.; tilbake samme vei. Eller man kan ta baatskyss fra Os til Ferstad og gaa landeveien tilbake til Os.

b) Til Solstrand hotel. Fra jernbanestationen gjennem Osøren over broen derefter i sving oppover høiden paa vei nordøstlig til Hatvik. Efter ca. tre kilometers vei fra stationen, 35 min., tar man av en sidevei nedover mot fjorden til det overmaade vakkert liggende Solstrand hotel. Prægtige sjøbad.

e) Til Hatvik. Fra Os til Hatvik landevei i nordøstlig retning, ca. 6 km., 1 t. 10 min.

f) Rundt Heglandsvand. Fra Os over broen oppover høiden paa vei til Hatvik. Straks efter at man har naadd høiden, tar man av paa veien i mere nordlig retning gjennem Heglandsdalen. Naar man har passeret

Heglandsvand, 7 km., 1 time 20 min., svinges sydover mellem dette og Eidsvand. Veien gaar gjennem livlig og vakkert terræng til Hatvikveien, ad hvilken man naar tilbake til Os, 8 km., 1½ time.

g) Os—Hjemdal—Gossand—Søfteland. En lønsom tur. Fra Os gjennem Heglandsdalen næsten saalangt kjøreveien rækker, til Hjemdal, 9 km., 1 t. 40 min. Man kan ogsaa ta skyss, hvis tiden falder knap. Fra Hjemdal fotsti opover langs elven og videre i nordvestlig retning paa vestre side av Krokevand. Til elven fra Krokevand 3 km., 1½ t. Her findes en overgang og man følger da nordre side av elven, et stykke fra selve elveleiet, i vestlig retning til Gossand, knap 2 km., 40 min. Fotstien gaar gjennem særdeles vakkert skogrikt terræng. Fra Gossand kjørevei til Søfteland station, vel 3 km., ¾ time.

49. Rundt Nordaasvandet.

Med jernbanen til Fjøsanger eller marsj, 6 km. Fra Fjøsanger langs nordvestre side av Nordaasvandet chaussebygget vei forbi Bynes Stromme til den nye bro over strømløpet mellem Nordaasvand og sjøen, næsten 6 km., 65 min. Fra broen en halv kilometer sydover, hvorfra boies av til venstre ad en vei som gaar bug-

tet ca. 3 km. langs Nordaasvands sydvestre side til Stensvik, 40 min. Vakre utsyn over Nordaasvand. Fra Steinsvikbugten en halv km. langs Steinsvik elv, veien gaar saa over elven, svinger østlig over myrer og heier til Apeltunvands nordspids, 3 km., 40 min., derfra i nordlig retning til Skjold, 1 km., og videre til Nesttun, 1½ km., 35 min Fra Nesttun jernbane tilbake til Bergen eller marsj 10 km. Turen kræver fra Fjøsanger rundt Nordaasvand til Nesttun ca. tre timer.

50. Til Dolvik og Fæstervik.

Med jernbane til Fjøsanger eller marsj, 6 km. Fra Fjøsanger forbi Bynes og Siromme til broen over strømløpet, 6 km., 65 min. Derfra sydlig idet man følger den vei som gaar nærmest Dolvikbugten og rundt denne til dampskibsstoppestedet, 1½ km., 20 min. Herfra dampskibsleilighet tilbake til byen. Veien gaar videre nordvestlig gjennem skog langs fjorden til Grimstad og Fæstervik, 3 km., 35 min. Fra Fæstervik fører fotsti ret syd over et myrlændt stykke, ½ km., og langs vestsiden av Langvand til Flæslands glasverk, 1½ km., 30 min.

51. Til Flæsland.

Fra Fjøsanger til Nordaasstrøm-

men, 6 km., 65 min. Derfra chausselagget vei sydover til Birkelandsvand, 3 km., 35 min., og videre til korsveien ved Blomsterdal, nær 1½ km. 15 min. Her vælger man den vestlige vei over myrene forbi Liland til Lønningen, henimot 1½ km., 15 min., og videre mot vest til Fleslandsvaag, 1½ km., 20 min., hvorfra dampskibsleilighet til byen. Turen 2½ time. Fra Lønningen gaar vei sydvestlig til Sletten, 20 min., og til Lønningshavn 25 min.

52. Til Jellestad.

Fra Fjøsanger over Nordaasstrømmen forbi Birkelandsvand til korsveien ved Blomsterdal (foregaaende rute) 1 t. 55 min. Her vælger man sydvestlig vei, hovedveien, som imidlertid endnu ikke (i 1911) er helt færdig. Man maa gaa over en myr og over Kvitturspollen paa dennes smaleste sted og naar saa over i den gamle vei fra Grimseid til Jellestad, 4½ km., 60 min. Fra Jellestad er dampskibsleilighet til byen eller man kan ta tilbakeveien over Grimseid til Raadalen. I sidste tilfælde marsjeres bygdeveien tilbake til Kvitturspollen og videre over eidet mellem Kvitturspollen og Grimseidpollen, 2½ km., 30 min.; herfra stiger veien i et par sving op den skogklædte aasen og videre forbi Grimseidvand og langs dette vands

sydøstre side til Ytre Midttun, 2½ km., 30 min. Fra Ytre Midttun gaar veien østlig og nordøstlig, vel 2 km., 25 min., til Raadalen jernbanestation. Hvis det passer daarlig med Osbanen kan man marsjere fra Raadalen til Nesttun, 4 km., 50 min.

Trakterne om Kvitturspollen, Grimseidpollen, Fellestad og Milde har skogrik, avvekslende og trivelig natur. Milde og Skibenes ligger ca. 2 km.s vei sydøst for Fellestad ved Fanefjorden.

53. Til Hornæs.

Med jernbanen til Stend station paa Osbanen. Fra stationen forbi Stend landbruksskole, 3—4 km., 50 min., langs Fanefjord — en lønnende tur. Der er ytterst ute paa Hornæs vakkert med særdeles tiltalende utsyn over Fanefjorden. Nordenfor Hornæs er fin skog like til Grimseidvand med mange idylliske partier.

Tilbaketuren maa lægges om Stend, hvis man ikke foretrækker at ta baatskyss fra Hornæs til Milde og gaa til Fellestad dampskibsstoppested eller baatskyss nordover, 3 km., 50 min., indtil bunden av Grimseidpollen og gaa over Ytre Midttun til Raadalen eller Nesttun station. Man kan ogsaa fra Grimseidpollen ta den nye vei tilbake over Kvitturspollen og Dolvik, Nordaasstrømmen til Fjosanger.

54. Rundt Fane.

„Rundt Fane uten at snu" var et karsstykke for bergensere i gamle dage. Det blev regnet for en stiv dagsmarsj paa fire mil. Bergen—Nesttun 1 time, 55 min., Nesttun over Skjold og Raadalen til Stend, vel 6 km., 1 t. 10 min., fra Stend til Fane, 2.5 km., 30 min., fra Fane langs nordvestre side av Kallandsvand over Valleheierne til Nesttun, 8 km., 1 t. 30 min., Nesttun—Bergen, 1 t. 55 min., tilsl. altsaa ca. 7 timer uavbrutt marsj. Nu kan man forkorte turen med jernbane til Nesttun, Stend eller Fane og saaledes komme „rundt Fane uten at snu" paa en makeligere maate.

55. Rundt Skarvdalsfjeld.

Jernbanen til Haukeland, 1½ km. bygdevei sydover til Søilevand, 15 min. Fotsti ret syd forbi Søileplads opover dalen til Fordalsvand, ca. 1 km., 30 min. Man kan gaa begge sider av vandet, helst vestre side. Forbi Førdalsvand, vel 2 km., til Totland, 40 min., hvorfra bygdevei til Nesttun, 7 km., 1 t. 30 min.

56. Til Livarden

er en meget yndet skitur, men lønsom ogsaa om sommeren. Man pleier gaa bygdeveien fra Nesttun til Riple, 7 km., 2 timer. Fra Riple fotsti, 4 km., til toppen av Livarden, 2180

fot, ca. 2 timer. Derfra kan man gaa ned i sydøstlig retning til Bruntveit, 30 min., hvorfra fotsti til Riple, 4 km., 1 t. 20 min., og tilbake ad den krokete bakke „Kubakkerne" eller ad den noget længere chaussé til Nesttun, 1 t. 30 min.

57. Katlane og Skidtrem-
mene,

væsentlig skituren. Jernbanen til Haukeland. Rundt Haukelandsvand forbi Ramsdal, Bjørndal og Osvand til Kurlevand, 7 km., 2½ time. Fra Kurlevand kan man ta stigningen med engang op mot syd op til toppen av Skidtremmene, 2505 fot, hvilket kræver ca. 1½ time, eller man kan lægge veien længere ind til Svartvand og ta op Haugsdalen, som gaar i sydlig retning mellem Gulfjeld og Skidtremmene, 2½ time tiltops. Man kan ogsaa ta av allerede ved Osvand, 1 t. 45 min., og gaa op skaret mellem Katlane og Skidtremmene, derfra Brundtveit, 2 timer.

Fra Skidtremmene over Katlane, 2380 fot, til Bruntveit, 1 t. 15 min., og videre over Riple til Nesttun, 2 t. 50 min. I godt skifore kan turen gjøres paa kortere tid.

58. Gulfjeldet,

3140 fot, er den høieste top paa Bergenshalvøen, et særdeles vakkert fjeld med storslagent utsyn.

a) Skitur: Med jernbane til Trængereide station. Man følger kjøreveien, ca. 2½ km., 40 min., op paa høiden forbi Dyvin og bøier av mot vest til Gulbotten, dalføret under Gulfjeldet, 1½ time. Derfra nokſaa brat opstigning til den nordre ryg og videre mere langelig opstigning til toppen, 2 timer. Tilbaketuren paa ski kan i godt føre gi glimrende rend.

b) Om sommeren bør man gaa fra Trængereid, vel 3 km., til Dijord ved Langevand, hvor fører forsti i vestlig retning gjennem Gulbotten over fjeldryggen nordenfor toppen ned til Svartland øverst i Bjøndalen, 4 timer. Fra Svartvand følges elven til gaarden Bjøndal ved sydvestre ende av Osvand, 2½ km., 45 min., hvorfra kjørevei forbi Undeland til Haukeland station, 6 km., 1 t. 30 min.

c) Skiruten Gulfjeld—Skidtremmene—Katlane—Lifjeld er nokſaa anstrengende og lang, hvorfor den ialmindelighet først vælges utover vaaren, naar dagene blir lange. Opgang til tops som under a) beskrevet. Man fortsætter mot syd langs fjeldryggen. Her er brat fjeld paa alle kanter og bare en nedgang mot Skidtremmene; man bør derfor ikke gjøre turen første gang uten at ha kjendtmand med. Stigningen op Skidtremmene er langlig, men løipene mellem dette fjeld og Katlane er nokſaa brat. Katlane er

et vindhart fjeld, som ofte ligger temmelig avblaast for sne. Fra Kattlane flotte rend mot Livarden, eller om ønskes ned til gaarden Bruntveit. Man bør helst ta ogsaa til toppen av Livarden for at faa de morsomme rend ned mot Riple. Den hele tur tar 8 timer. Fra Riple vanlig rute til Nesttun ad kjøreveien.

b) Fra Haukeland station rundt Haukelandsvand forbi Ramsdal, Bjørndal til Kurlevand, 7 km., 2½ time. Op paa toppen fra nordvest, 2½ time, tilsv. 5 timer. Nedtur til Trængereid station, 3 timer.

59. Bergen — Eidsvaag — Forddal — Vikinghytten — Bergen.

Fra Eidsvaag, hvortil man kommer med dampskib eller efter ca. 1¼ times marsj gjennem Munkebotten, langs sydvestre side av Eidsvaagsvand og Forddalsvand til bunden av dalen, ca. 3 km., 35 min., meget brat opstigning ad den østre fjeldside (saagodtsom ufarbar andetsteds), mot Midtfjeld, 50 min., derfra til Vikinghytten, 15 min. Fra Vikinghytten til byen over Tarlebø og Svartediksveien, 1 t. 40 min. Fra Vikinghytten til byen over nordre Blaamanden og Skrædderdalen, 1 t. 30 min.

60. Bergen — Vikinghytten — rundt Vinddalen — Eidsvaag.

Fra Bergen ad den nye Rundemandsvei ned Kalvelien til Vikinghytten, 1 t. 50 min. Forbi Midtfjeld og videre nordover langs eggen som kroner Vinddalen, ca. 30 min. Dette parti er maaske det stolteste og mest særprægede i hele Bergens naturvakre omegn. De steile stryninger i cirkelformig ring rundt Vinddalen er ubestigelig. Nedgangen finder man noget nordenfor Vinddal til et litet kjøn, 25 min. Derfra videre mot vest ned lien til Selvik, 30 min., hvorfra 15 min. marsj gaardsvei til skolehuset i Eidsvaag. Tilbake til byen landeveien over Munkebotten, 1½ t.

61. Storsaata,

nær 1400 fot, heter fjeldet som ligger øst for Eidsvaag. Til Eidsvaag skolehus 1½ time. Man forlater chausseen ca. 3 min.s vei forbi skolehuset og følger gamleveien langs telefonstolperne op i skaret. Fra toppen av skaret gaar man ret østlig ad en sti op paa høidedraget med kurs mot Storsaata. Tiltops ca. 1½ time. Tilbaketuren kan lægges over Vinddalseggen, forbi Midtfjeld og Vikinghytten til byen, ca. 3 timer.

62. Rundt Storsaata.

Til Eidsvaag skolehus, 1½ t.

Videre chaussèen til Hesthaugen, 3½ km., 35 min. Derfra tar man av paa gaardsvei tilhøire, mot øst og sydøst, 3 km., 40 min., til Hjorland; videre sti langs elven og skraaningen sydlig opover mot en hytte oppe paa høiden, derfra kurs mot Midtfjeld, Vikinghytten og byen, enten via Tarlebø eller Rundemanden. Turen 6—7 timer.

63. Over Aasene til Arne eller Stenestø.

En meget lønsom landeveistur, egner sig godt for cykle- eller som ridetur. Til Eidsvaag skolehus 1½ t., derfra til Aasene kapel, ca. 4 km., 50 min., videre til sydspidsen av Langevand, 1½ km., her deler veien sig: sydover, ca. 6 km., rundt Gaupaasvand til Arne fabrikker, 1 t. 20 min., og nordover, ca. 8 km., til Stenestø, 1 t. 40 min. Fra Stenestø dampskib til byen. Fra Arne kan man gaa til Indre Arne eller ta skyss til Garnes jernbanestation.

64. Til Melkeraaen og Salhus.

Til Aasene kapel, 2 t. 20 min.; derfra nordvestlig forbi Toppenipen til Melkeraaen, 50 min., og Salhus, 20 min. Dampskib til byen. Hvis det passer bedre kan turen gjøres omvendt med dampskib først til Salhus eller Melkeraaen, marsj til byen, ca. 3½ time.

er et meget lønsomt turefelt. Dampskib fra Murebryggen hver time ut til den vakre ø. Der gaar vei fra Askohavn sydover forbi Hopshavn, Stromsnæs, Erdal, Kleppestø, Strudshavn, Folleso. Hvert av disse steder kan gjøres til utgangspunkt for interessante fotturer.

En særdeles morsom tur er at ta med dampskib (fra Nøstebryggen) til Kleppestø eller Strudshavn, gaa nordover dels vei, dels utmark til Dybvik ved Hauglandsosen i Hjeltefjord og saa vandre skogen østover til Erdal eller et andet stoppested paa Askøens østside; dampskib tilbake. Omkring Dyrteigen ved Askohavn er usædvanlig vakre, stemningsfulde smaaturer. I det hele fortjener Askø at bli mere søkt end hittil. Skogen derute er herlig. Askøfjeld, 613 fot, bestiges letteste fra Erdal.

* * *

I denne lille fortegnelse har jeg søkt at nævne en del turer, som kan gjøres paa en dag og uten nævneværdig utgift.

Topografisk kart, blad 16 D, Bergen, 60 øre, anbefales som støtte, og for de nordlige turer blad 22 B, Haus.

Register.

A.

Aarstad ..... Tur nr. 14, 16
Aasene ..... — 63
Alvøen ..... — 39
Arne ..... — 63
Askøen ..... — 65

B.

Bellevue ..... Tur nr. 10, 13
Birkelandsvand ..... — 46, 51
Birkelandsaasen ..... — 46
Birkelund ..... — 19
Bjøndalen ..... — 58
Bjørndalspollen ..... — 38, 39
Bjørndalsvand ..... — 40
Blaamanden ..... — 22, 28
Borge ..... — 27
Borgeskaret ..... — 25, 27, 28
Brændehaugen ..... — 23
Bruntveit ..... — 57
Bynes ..... — 44, 48

D.

Damsgaard ..... Tur nr. 29, 30
Damsgaardsfjeld ..... — 31, 32
Dolvik ..... — 50
Dybvik ..... — 65
Dyrteigen ..... — 75
Dyngeland ..... — 46

E.

Eidsvaag ..... Tur nr. 59, 60
Eikelifjeld..... ..... — 32
Erdal .... — 65

F.

Fageraas ..... Tur nr. 17, 43
Fane..... — 47, 54
Fantoft ..... — 19, 43
Ferstadkolonien..... — 48
Fjeldveien..... — 13
Fjøsanger ..... — 29, 44
Flæsland .... — 51
Fløifjeldet ..... — 20, 28
Formandskapsbakken (Molbakken) ..... — 22
Forskjønnelsen..... — 9
Fridalen ..... — 17
Fyllingsdalen ..... — 32, 38
Fæstervik ..... — 50
Fæstningen ..... — 6

G.

Garmannslund ..... Tur 12, 22, 25
Gaupaasvand .... — 63
Gjeddevand .... — 40
Gossand ..... — 48
Gravdalsvand..... — 33
Grimenvand ..... — 41, 46
Grimseid ..... — 51
Grimstad ..... — 50
Gulbotten .... — 58
Guldsteinen .... — 44
Gulfjelde .... — 58

H.

Hagevik ..... Tur nr. 48
Hamre ..... — 47
Ha lestad ..... — 47
Hatvik .... — 48
Harebaktjern ..... — 25, 27
Haukeland ..... — 16, 17, 26, 41
Heldal ..... — 41, 46
Heglandsvand ..... — 48

Hesthaugen ..... Tur nr. 62
Hjemdal ..... — 48
Hjortland..... — 62
Hop..... — 45
Hopvand ..... — 45
Hopshavn ..... — 65
Hornæs ..... — 53

I.

Isdalsvand ..... Tur nr. 12
Isdalen ..... — 20

J.

Jellestad ..... Tur nr. 52
Jordal..... — 59

K.

Kalfarbakken ..... Tur nr. 8
Kalandseid ..... — 47
Kallandsvand..... — 47
Kalvedal... ..... — 11
Kalvelien ..... — 60
Katlane ..... — 57
Kirkebirkeland ..... — 46
Kismul ..... — 47
Kleppestø ..... — 65
Knatten ..... — 10, 20
Kobbeltvedt ..... — 22
Kolstien ... . — 19, 41, 42
Kringsjaa ..... — 31
Kristianborg..... — 18, 43
Krohnsminde ..... — 29, 30
Krokeid ..... — 47
Kurlevand ..... — 57
Kuven ..... — 48

L.

Laksevaag ..... Tur nr. 16
Landaas ..... — 19, 26
Landaasfjeld..... — 42
Langelifjeld..... — 28
Langelivand ..... — 25
Langegaard (store Fjøsanger) — 44

Leitet ..... Tur nr. 9
Liavand ..... — 36, 37
Liffeld ..... — 48, 58
Livarden ..... — 56, 58
Loddefjord ..... — 39
Lone ..... — 27
Lungegaardsvand, lille ..... — 2
Lungegaardsvand, store..... — 5
Lyngbonipen ..... — 31
Lyderhorn..... — 34, 35
Lysefjord ..... — 48
Lysekloster..... — 48
Lysøe ..... — 47
Lønningen ..... — 51
Løvstakken..... — 29, 30, 38

M.

Mathopen..... Tur nr. 39, 40
Melkepladsen ..... — 29, 30
Melkeraaen ..... — 64
Midttun ..... — 44, 45, 46
Minde ..... — 17, 43
Moberg..... — 48
Molbakken (Formandskaps-
bakken) ..... — 22
Mulelven ..... — 20, 22
Munkebotten ..... — 22
Myrvand..... — 19, 45
Møhlenpris ..... — 4

N.

Natland ..... Tur nr. 19, 20
Nedrediket..... — 20, 22
Nesttun..... — 45, 46
Nobbevand ..... — 42
Nordnæsparken..... — 1
Nordaasvand ..... — 44, 49
Nordvik..... — 47
Nornens hytte..... — 28
Norrønahytten..... — 28
Nyediket ..... — 20
Nygaardsparken ..... — 3
Nygaardsvik..... — 32

O.

Os ..... Tur nr. 48

P.

Paradis ..... Tur nr. 8
Prækestolen ..... — 11
Punktum ..... — 19

R.

Raadalen ..... Tur nr. 52
Riple ..... — 56
Rundemanden ..... — 23

S.

Salhus ..... Tur nr. 64
Sandal ..... — 42, 45
Sandviksfjeld ..... — 24
Simonsvik ..... — 32
Skansemyren ..... — 13
Skansen ..... — 20
Skaalevik ..... — 34, 38
Skeie ..... — 48
Skarvdalsfjeld ..... — 55
Skidtremmene ..... — 57
Skjold ..... — 45, 46
Skrædderdalen ..... — 20, 22
Skomakerdiket ..... — 20
Slettebakken ..... — 18, 43
Smøraas ..... — 46
Solheimsviken ..... — 15, 43
Solstrand hotel ..... — 48
Stadsporten ..... — 7
Starefos ..... — 10, 20
Stend ..... — 53
Stendvand ..... — 47
Stensvik ..... — 49
Steneſtø ..... — 63
Storetvedt, søndre ..... — 18, 19
Storediket ..... — 20, 22
Storevandet ..... — 23
Storsaata ..... — 61, 62
Strudshavn ..... — 65
Strømme ..... — 37

Hardanger-Søndhordl. dampskibsselskaps

ruter byr den bedste anledning til søndagsture, kortere og længere ferieture.

Skib fra Bergen lørdag em. til Hardanger, Søndhordland, Tysnes og Kvinnherred og søndag morgen til Hardanger, Tysnes og Kvinnherred. Retur søndag aften og mandag morgen.

Vor veiledn. for landliggere og feriereisende erh. gratis ved henvendelse til kontoret

C. Sundts gt. 33

— Telefon 2300 —

Geværer - Rifler - Revolvere og alle Sorter Ammunition — **„Neckarsulm"**-Cyclen samt alt Cycletilbehør i rigt Udvalg — Fiskegreier for Sjø- og Ferskvand — **Ski, Skøiter** og **Kjælker** af L. H. Hagen & Co.s premiebelønnede Fabrikationer — Fodbolde og Fodboldstøvler — Sports- og Turnartikler — Uniformseffecter — Barbergreier — Elec. Lommelygter — Knive m. m. m. — Rygsække med »Bergans« Meis — Barne-, Leke- og Dukkevogne.

Joseph. A. Grindstad

Smaastrandgd. 8 — Telefon 755

Geværer og Cycler repareres ved eget Værksted

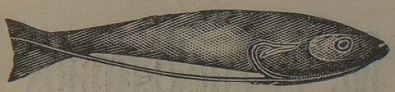
Finn de Langes

Specialforretning i

Sportsartikler

fører kun **bedste** Kvalitet

Gutfortøm - Fluer - Tøm - Sneller

3 prima Modeller i Stesluk sælges for **kun 50 Øre** pr. Stk.

Til

Fodture

anbefales:

Lette Dresser
Gode Vindjakker
Puttees, Leggins
Solide Støvler
Praktiske Huer og Hatter
Sportsskjorter
Snipper, Slips
Sokker, Tricotage
Sportsstrømper
Lette Olieklær og
Sydvester
Rygsækker

Alt i meget stort Udvalg

Lave faste Priser!

M. F. Zuckermans

Magazin A/S

REIS ALTID MED

F. BEYER'S BILLETTER

Dette gjælder ikke alene for længere Reiser, men selv for mindre Reiser indenlands

MAN SPARER ALTID PENGE

ved at henvende sig til Bureauet, idet dette altid giver Vink, Raad og Veiledning med Hensyn til Valg af de rette Ruter og Kjøb af de rette Billetter.

F. BEYER'S BILLETTER

BYDER DESUDEN MANGE FORDELE

HENVEND DEM DERFOR

hver Gang De skal ud paa selv den mindste Reise

til

F. BEYER'S

TOURIST-BUREAU

Strandgaden 2, Bergen

Telefon 2551. Telefon 2551.

Kontorer i Kristiania, Trondhjem, Stavanger, Molde.

BJELLAND'S

BOUILLON-TERNINGER

Bjellands
Hermetik
er bedst!